

Satu Taavitsainen sd

Kirjallinen kysymys toimeentulotuen myöntämisestä alle 18-vuotiaalle

Eduskunnan puhemiehelle

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa oppaassa toimeentulotukilain soveltajille (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:4) todetaan: "Toimeentulotukilain soveltamisessa lähtökohtana on, että opiskelijan toimeentulotukeen nähden ensisijainen taloudellinen tuki on opintotuki sisältäen myös opintolainan. Tietyissä tilanteissa voi kuitenkin olla kohtuullista, että opintolainan hakemista ja nostamista ei opiskelijalta edellytetä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi ne, joissa asiakkaan olosuhteiden kokonaisuus huomioiden lainan ottamista ei voida pitää kohtuullisena. Edellä olevan mukaisesti ministeriö katsoo, että opintolainan ottamista ei tulisi edellyttää alle 18-vuotiailta opiskelijoilta. Opintolainan ottamista ei tulisi myöskään edellyttää lastensuojelulain tarkoittamassa jälkihuollossa olevilta nuorilta. Lisäksi nuorilta, jotka opiskelevat sellaisessa koulutuksessa, joka antaa valmiuksia jatko-opintoihin, mutta ei paranna opiskelijan työmarkkinavalmiuksia tai valmista ammattiin, ei tulisi edellyttää opintolainan ottamista. Kyseessä oleva koulutus voi olla esimerkiksi lukiokoulutus tai maahanmuuttajanuorille suunnattu kielitaitoa ja opiskelunvalmiuksia parantava koulutus."

Alle 17-vuotiaalle ei myönnetä opintorahaa. Pelkällä lapsilisällä ei kuitenkaan pysty elättämään itseään. Tästä syystä monet itsenäisesti asuvat lukiossa tai ammattikoulussa opiskelevat nuoret, joilla ei ole vanhempien taloudellista tukea, elävät taloudellisessa ahdingossa. He itse eivät ole voineet tilanteeseensa vaikuttaa eivätkä ole siitä vastuussa. Osalla nuorista ei tästä syystä ole taloudellisia resursseja lähteä opiskelemaan ja irtaantua lapsuudenkodistaan. Tilanne pakottaa nuoret hakemaan toimeentulotukea pystyäkseen hankkimaan välttämättömät elintarvikkeet ja selviytyäkseen elämisen peruskuluista.

Kun alaikäinen ei saa toimeentuloaan omista tuloistaan tai varoistaan tai vanhempiensa huolenpidolla, hän on oikeutettu saamaan tarpeen mukaan toimeentulotukea, todetaan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa (28.11.2001/2975). On noussut kuitenkin esiin, että tämä periaate jää huomiotta useiden kaupunkien sosiaalitoimen toimeentulopäätöksissä. Sosiaalitoimissa on otettu kanta, että alle 18-vuotiailta nuorilta vaaditaan opintolainan ottamista. Jos nuori ei ota lainaa, se lasketaan kuitenkin toimeentulotukilaskelmassa otetuksi. On ollut tapauksia, joissa hakija on ollut 16-vuotias ja hänen ainoa tulonsa on ollut lapsilisä, ja silti sosiaalitoimi on vaatinut opintolainan ottamista. 16-vuotias nuori joutuu siis elämään joka kuukausi 260 euroa alle toimeentulotuen normin. Opintorahaa hän ei saa, mutta velkaa hänen tulisi ottaa. Tämä on kohtuutonta.

Kirjallinen kysymys KK 305/2016 vp

On erittäin huolestuttavaa, jos kunnissa toimitaan vastoin ministeriön ohjeita. Tämä herättää vakavan huolen siitä, että toimeentulotukipäätöksiä käytännössä ohjaavat kunnan taloudelliset resurssit. Alle 18-vuotiaiden toimeentulotukipäätökset näyttävät toteutuvan eri tavalla asuinpaikkakunnasta riippuen. Nuorten erilainen kohtelu on erityisen huolestuttavaa kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Niille nuorille, joiden vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tukea lastaan, tulevaisuus näyttäytyy synkkänä. Nuori tiedostaa rahan puutteen ja ajautuu pakkovalintoihin. Seurauksena voi olla koulutuksen keskeytyminen, turhautuminen ja pelkän peruskoulutuksen varaan jääminen.

Huolimatta rikkinäisistä lapsuuden ja nuoruuden olosuhteista ja pitkään jatkuneesta köyhyydestä monet nuoret ovat toiveikkaita ja haluavat opiskella, saada ammatin ja päästä työelämään. Se, että heidän mahdollisuuksiaan selviytyä ja onnistua elämässään ei tueta, lisää syrjäytymisriskiä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä ministeri aikoo tehdä, jotta varmistetaan nuorten inhimillinen kohtelu toimeentulotuen hakijoina ja kunnat noudattavat ministeriön antamaa ohjetta toimeentulotuen myöntämisessä ja

mihin toimenpiteisiin ministeri ryhtyy, jotta nuoria kohdellaan yhdenvertaisesti toimeentulotuen hakijoina koko maassa?

Helsingissä 26.5.2016

Satu Taavitsainen sd